

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Divi Thomae Aqvinatis Doctoris Angelici Opera Omnia

Summa diligentia ad exemplar Romanæ Impreßionis restituta

Secunda secundae Summa Theologiae

Thomas <von Aquin, Heiliger>

Venetiis, 1593

12 vtrum requiratur in dispensatione voti superioris authoritas.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72772](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72772)

¶ Super quaest. octuagesimo octavo articulum duodecimum.

In arti. 12. eiusdem 88. quaestio. dubium occurrit, An uoti possit in melius euidenter commutari ab ipso uouente, ab aliquo prelati autoritate: Et est ratio dubii, diuersitas opinionum, & iuris, Nam quidam tenent partem affirmatiua: alij tenent partem negatiuam. Ex capitulo quoque. Peruenit. et secundo. extra de iureiurando. habetur pars affirmatiua, dicitur, quod non in fringit propositum, aut promissum, qui in melius illud commutat. Et idem confirmari uideatur capitulo, Scripturae. extra de uoto. & capitulo, Licet. extra de regu. Oppositum autem in capitulo primo. extra de uoto, habetur.

ARTICVLVS XII.

¶ Vtrum ad commutationem, uel dispensationem uoti requiratur prelati auctoritas.

AD DVODECIMVM sic proceditur. Videtur, quod ad commutationem, uel dispensationem uoti non requiratur prelati auctoritas. Aliquis enim potest intrare religionem absque auctoritate alicuius superioris prelati: sed per introitum religionis absoluitur homo a uotis in saeculo factis, et a uoto terrae sanctae. ergo uoti commutatio, uel dispensatio potest esse absque auctoritate superioris prelati.

Supra art. 2. ad 3. & 4. di. 38. q. 1. art. 1. q. 1. ad 4. & art. 4. q. 1. co. 8. ad 2. & q. 4. per totum.

¶ Ad huius euidentiam sciendum est, quod in quomodocumque promissio qua fit homini, sit ut illi rem gratam exhibeamus, & propterea ex eius dependet gratia commutatio promissi. Nec est dubium, quod si costat gratis fore ei, cui promissum est aliquid aliud loco promissi, puta, uiculus quam aries, non est reus uiolatae dei illi qui promisit arietem, si exhibet uiculum. Cuius etiam signum est, quod recipiendo uiculum, maiores gratias agit ille, cui promissus erat aries. Si autem in dubium uertitur, quod sit illi gratius, quamuis non sit dubium uiculum esse meliorem uoluntate eius, cum promissum sit, commutare promissum sine uoluntate eius, cum promissum sit. Nam licet uiculus sit melior, non tamen est melior huic, cui forte est minus gratus. Et in hoc sensu intelligendum est uiculus, uolens quod soluenis melius non liberatur a debito, quando scilicet dubium est, an creditori illud melius sit magis gratum: ita in uoto, quod est promissio de meliori bono facta Deo, dicendum est quod quando euidenter constat gratius esse Deo opus in quod commutatur: quam illi quod est promissum, non est reus fracti uoti, qui promissum mutat in melius ac gratius Deo. Neque enim arguitur ut Deus, aut ab alio quam a Deo habet homo rationem, qua homo factum sibi satis putat, si loco promissi, melius & gratius sibi datum est. Cessat siquidem tunc ratio requirendi superioris arbitrium uice Dei: quoniam constat euidenter. Deo hoc esse gratius. Et hoc est quod absque extortione aliqua Decretalis, Peruenit, de iureiurando, docet. Hoc est quod ex capitulo, Scripturae, extra de uoto, docetur. Non enim caput illud condicimus nouum, sed declarat ueritatem ex natura rei existentem, scilicet, quod propria auctoritate quilibet potest uotum temporalis obsequii in perpetuum religionis obseruantiam commutare. Constat namque licet, de regularibus, etiam declaratur. Nam neque ibi fit nouum ius, sed quia licitum fuit transire ad aliam arctiorem religionem propter meliorem uitam, non obstante uoto solemniori religionis, quo obligabatur non solum Deo, sed prelati illius religionis, & erat eis ius acquisitum de persona illa: ideo Papa declarat illum non molestandum. Constat namque euidenter in illo casu melius, & gratius esse Deo obsequium in meliori religione. Et propterea non requiritur auctoritas superioris commutantis, sed solum petitio licentiae pro reuerentia, ut ibi dicitur. Ratio autem quare potest in tali casu quis prauidicare prelati, & religioni priori, est, quia non propter seipsum, sed propter Deum, prelati & religioni data est religiosi persona. Propter hoc enim solius Dei ratio habetur in huiusmodi commutatione. Et quamuis textus iste sane intelligatur ratione impedimenti, quia, suorum laxioris religionis, est in hoc casu impedimentum maioris boni, alii tamen textus allati non loquuntur magis de impossibili bono cum meliori, quam de compositibili eodem, sed solum commutationem in melius pensant, ut patet intuenti. & propterea concludendum est, quod commutatio in melius ac gratius Deo, euidenter fieri potest in uotis ex ipso nature iure ab aliquo superioris auctoritate.

Et confirmatur amplius hoc ex responsione ad uoti quomodo in corpore dicitur, quod tunc prelati in commutatione, ratione redditur prelati auctoritas, cum commutatio non qua canonum hoc excipit, sed quae peruenit. Et peruenit in hoc, quod non est de prelati auctoritate, sed de dispensatione uoti in hoc consistere uideatur, quod determinatur in quo casu uotum non sit obseruandum: sed si prelati male dixerint, non uideatur esse uotum absolute a uoto, quia nullus prelati potest dispensare contra preceptum diuinum de implendo uoto, ut * dictum est. Similiter etiam si aliquis propria auctoritate recte determinet in quo casu uotum non sit implendum, non uideatur uoti teneri: quia uotum non obligat in casu, in quo habet preter euentum, ut * dictum est: ergo dispensatio uoti non requirit auctoritatem alicuius prelati.

parum commutatio, quando scilicet causa non est tanta, quod...

¶ 3 Præter. Si dispensare in uoto pertinet ad potestatem prælatorum, pari ratione pertinet ad omnes...

SED CONTRA. Sicut lex obligat ad aliquid faciendum, ita & uotum: sed dispensandum in præcepto legis requiritur superioris autoritas, ut supra dictum est...

¶ In responsione ad primū eiusdem articuli, nota rationem, quare propterea omnia uota in saeculo facta spirant in professione...

¶ In responsione ad secundum, dubium primo occurrit de ratione reddita in littera ad offendendum, quod prælati non possunt...

¶ Confirmatur, quia si ista duo equiualet in proposito, posse inhibere uotum, & posse irritare illud, sequitur, quod Papa possit...

¶ Dubium secundū occurrit circa dictæ rationis conclusionem, prælati non possunt sine obstante causa dispensare in uotis, tū...

¶ Ad primū dubium dicitur, quod rō litteræ est solida, & efficax. Et ad primam objectionem dicitur, quod licet inhibere, & irritare uota non sint idem, mutuo tamen se inferunt in materia...

¶ Et ad confirmationem dicitur, quod aliud est posse inhibere uota absolute, & aliud posse inhibere tale uotum in casu. Præfens sermo est de inhibitione absolute, obiectio autem loquitur de inhibitione in casu, & ideo non obstat. Constat namque quod Pa...

¶ pa non potest inhibere absolute, ne fiat professio religionis. Hoc enim est directe in destructionem Ecclesie, nō in ædificationem, licet possit inhibere talibus, s. pueris: & similiter alicui ex causa rationabili, quod non profiteatur, & huiusmodi.

¶ Ad secundum dicitur, quod quia aliud est loqui de prælato, & aliud de domino: ideo ubi hæc duo coniunguntur in unitate personæ seu officii, ut contingit in prælati religionum quod ad uota, ut patet ex antedictis, oportet distinguere de prælato inquantum prælatus, & inquantum dominus, uel quasi dominus, & dicere, quod ratio ista habet locū in prælato inquantum prælatus, & non in eo inquantum dominus. Propter quod in littera dicitur, Cū...

RESPONDEO. Dicendum, quod sicut supra dictum est, uotum est promissio Deo facta de aliquo, quod sit Deo acceptum.

¶ Quid sit autem in aliqua promissione acceptum ei, cui promittitur, ex eius pendet arbitrio. Prælati autem in Ecclesia gerit uicem Dei: & ideo in commutatione, uel dispensatione uotorum requiritur prælati autoritas, quæ in persona Dei determinat quid sit Deo acceptum, secundum illud secunde ad Corin. 2. Nam & ego...

¶ potestas prælati spiritualis, qui non dominus, sed dispensator &c. Prohibere ergo & irritare potest prælatus religionum uota, tanquam dominus, uel quasi dominus subditorum secundum regulam, & non tanquam prælatus. Non sic aut potest dici de aliis prælati Ecclesie, quā nō sunt nisi prælati in populis. Vnde nihil ex hoc admittitur efficaciter rationis de prælati potestate concludentis.

¶ Ad tertiam objectionem dicitur, quod inhibere absolute uota, est inhibere non actum unum uirtutis, s. uouere, sed est inhibere actus supererogationum omnium uirtutum: quoniam omnis actus supererogationis est materia uoti.

¶ Et si infertur, quod inhibere uota, non est inhibere actus, qui sunt materia uotorum, sed est inhibere uincula, & obligationes ad ipsos actus, ac per hoc non est nisi inhibere unum actum, s. uouere unius uirtutis, scilicet religionis.

¶ Respondendum est, quod licet prima facie appareat, quod inhibere uota sit inhibere unum actum, uouere totaliter, alios autem actus non totaliter, sed quod ad libertatem, & firmitatem, quia inhi bitus a uoto potest quidem actus uirtutis facere, sed non libere, quia non est dominus sui quod ad illa opera: nam si dominus est, potest illa absolute promittere, nec firmare se potest, quia inhi bitus est: si tamen radix potestatis inhi bitandi perspicacius confideretur, apparebit, quod non solum potest inhibere actum, qui est uouere, sed ad ipsam materiam uoti. Nam ideo potest inhi bere obligatione ad illos actus, quia potest inhibere actus illos fieri, quando sibi placuerit uti iure suo: sicut patet de uiro respectu uxoris, & patre respectu puellæ. Infert igitur optime ratio litteræ, quod prælati non possunt inhibere uota, quia non possunt inhi bere opera uirtutis, quæ sunt materia uoti. Ille, n. manifeste est processus litteræ, ab operibus uirtutum, non ad unum tantum opus uirtutis, sed ad omnia opera supererogationis, quæ materia sunt uoti, quod est etiam opus supererogationis. Et propterea in littera concluditur dicendo. Et ideo absolute potest homo uouere ea, s. uirtutis opera, & non tantum conditionaliter, ut religiosi, & alii subditi uouere possunt.

¶ Ad secundam quæstionem euidenciam sciendum est, quod ista quæstio est propter plenitudinem potestatis Papæ, & potest in duplici sensu tractari. Primo, ut referatur in littera, s. quia omnia uota Christianorum sunt sicut uota puellæ in domo, & religiosi &c. quod d. s. habent conditionem implicitam, si Papa non contradicat. Et secundum hunc sensum nullum uotum esset absolute firmum & ratum, sed quodlibet posset irritari p. Papā. Et contra hunc sensum author in littera procedit, & probat quod uirtutis opera possunt absolute uoueri a personis sui iuris. Secundo, ut teneamus uota personarum sui iuris esse absolute firma & rata: & tamen Papa possit libere relaxare omnia uota de plenitudine potestatis. Et hunc sensum littera non tetigit, & oportet, ut doctrina completa sit, utrumque tractare. Et quoniam uotum est quædam singularis lex habens uim obligatiuā, & quædam promissio Deo facta & per modum legis, & per modum promissionis, perspicendum est. In uoto igitur est primò ipsa essentia uoti habes uim obligatiuā: & quod ad hoc assimilatur legi. Est secundò materia uoti, quæ est actus uirtutis: & quod ad hoc assimilatur legi, cuius materia est actus uirtutis est, quæ legis est bonos facere. Virtus autem est que bonum reddit habentem. Est tertio obseruatio uoti, quæ in debita executione consistit: & in hoc et assimilatur legi, quæ eius obseruatio in debita quoque executione consistit. Est & quartò ratio, seu modus promissionis, quæ per modum promissionis Deo tenetur qui uouit: & in hoc non legi, sed promissionibus factis hominibus assimilatur. Quo circa oportet aliquo horum quatuor modorum inuenire in hoiæ potestati irritatiuā, aut relaxatiuā uotorum ad li...

Secunda Secunda S. Thomæ. EE 4 bitum

Art. 1. & huius q.

bitum, si in homine est. Sunt autem modi isti aut ex parte obseruationis aut ex parte materiae, aut ex parte essentiae, aut ex parte eius cui facta est promissio. Et ut melius omnia percipiatur, singillatim singula tractanda sunt, ordine quo numerata sunt. Ex parte siquidem obseruationis, clare patet, quod non est in potestate hominis relaxare non solum uota, sed nec etiam ius posituum, quoniam implicat duo contradictoria, quod uoti, & ius fieri in suo robore, etiam respectu illius: & quod ille non reneatur obseruare legem, seu uoti. Unde licet Papa possit tollere legem posituam totaliter, uel quod ad istum hominem, non potest tamen facere quod lex iter, etiam respectu illius nunc &c. & quod ille non teneatur illam obseruare, quoniam itante lege, obligatio ad obseruandum est de iure naturae, & non positio. Et propterea communitur dicitur, & bene, quod Papa, quando dispensat in uoto, non dispensat in iure diuino, aut naturae, quia non dispensat in obseruatione, sicut uoto. Obseruatio, uero, de diuino & naturae iure est. Ex parte uero de materia clare patet ex supradictis, quod quilibet dominus, aut quasi dominus, potest irritare uota subditorum in his, in quibus subiiciuntur. Hinc, dictum est, quod pater, pater, uir uxoris, dominus serui, praelatus sui religiosi, uota irritare potest. Sicut uniuersaliter quilibet potest de re sua irritare dispositionem ab alio facta sine suo consensu. Et quoniam Papa Christiani quod ad bona temporalia, & quod ad operationes personales non subiiciuntur absolute, sicut religiosi subiiciuntur praelatis suis, inter quos primus est Papa, nec sicut serui dominis, nec sicut puella patri, nec sicut uxor uiro, quod ad ea, in quibus naturaliter subiicitur praelatis, quoniam nullus horum est dominus eorum, in quibus alteri subiicitur, quilibet autem Christianus sui iuris est dominus & per sonalium suarum operationum, & rerum suarum, si habet bona aliqua. Et propterea ex isto capite Papa non potest irritare uota Christianorum tanquam facta de suo, hoc est, Papa, sicut dominus respectu serui, & praelatus respectu religiosi, & pater respectu filii, & uir respectu uxoris, irritat, quia de suo sunt facta uota: & propterea opinio confutata in littera, quod uota Christianorum sint conditionalia, scilicet si Papa non contradicat, sicut contingit in uotis religiosorum, & aliorum subditorum, est falsissima: quoniam non est dominus materiae Papa. Nec mireris quod materiam uoti dixerimus actus uirtutis, & modo descendamus ad operationes personales, & temporales res, quas possidemus: quoniam haec, scilicet operationes personales, & bona temporalia, sunt materia actuum uirtutum, qui sunt materia uoti. sicut in materia filii, quod est materia relictionis. Omnes enim actus uirtutis, operationes sunt personales materialiter, & multi eorum res temporales assumunt, ut liberalitas, elemosina, magnificencia &c. Ex hac tamen parte, scilicet materiae uotis, commutationes uotorum fiunt, ut patet ex dictis: & dispensationes etiam fiunt, quando scilicet materia uoti est impedita maioris boni, ut si continentia uotus impediatur pacem christianitatis. Potestas enim a Christo data praelatis in adificationem, ex hac parte commutatur, & dispensat. Ex parte autem essentiae uoti patet, quod non est irritabile, aut relaxabile ex differentia inter uotum, & legem posituam. Lex namque positua est in potestate principis ad libitum, ita quod potest ipsam tollere quando sibi placet, nullusque amplius obligatur illa ablata: quoniam uis obligatiua legis ad ipsam legis essentiam spectat, quae subiicitur principis potestati. Essentia autem uoti, cum sit promissio facta superiori, quam sit princeps de illius consilio, quia est promissio facta Deo, & consilia a Deo, non subiicitur principi, sicut nec tractatus alicuius cum principe subiicitur principi. Ex parte demum Dei, in quantum ei fit promissio, constat, quod sicut quilibet homo potest quamlibet promissionem sibi propter se factam, libere relaxare, sic Deus potest quodlibet uotum relaxare: quoniam promissio est Deo propter Deum facta. Et si Deo in uicarius plene potestate Deo iungeretur in terris, sine dubio posset omnia uota uice Dei relaxare: sed quoniam non plene fungitur Dei potestate, sed limitate, scilicet ad pa-

scendum omnes, ad clauibus regni celorum: ideo non potest ad libitum uota relaxare, & si licet auctoritate committat, ut dicitur in a libitum nota, pertinet ad clauem ecclesiae, qui claudit & nemo aperit, & committit. Et huiusmodi, quae existens in facto fecit: quia religionem ingreditur, uotum priorum uita. Et et singulares obseruantia religioni non competunt, & religionis omnis factis hominem onerat, ut alia superaddere non oportet.

Ad istud dicendum, quod quidam dixerunt, quod ideo praelati possunt in uotis prohibito dispensare, quia in quolibet uoto includitur conditionaliter uoluntas praelati superioris, sicut supra dictum est, quod in uotis subditorum, puta, serui, uel filii, intelligitur conditio, si placuerit patri, uel domino, uel si non renitatur: & sic subditus absque omni remotione scientiae potest uotum praetermittere, quod dicitur sibi a praelato dicitur. Sed praedicta positio falso

Papa: & sic sunt falsissime. Propter ueritatem per se, quod religiosus non tenetur obedire suo superioribus, sed solum superioribus, si Papa exierit eum totaliter, uel in aliquo uoti obedientie sit superiori, & non legem naturalem de illius superioritate. Et finale est in hoc enim non est relaxare, nec dispensare, sed tollere superioritatem illius praelati. Patet hinc, quod si non haberet contra determinata, contra determinata, oportet esse subditum, quod iudicium potestatis. Papa, quod subditum esse nulli facit praeiudicium, qui iure suo est superior, tamen cuius, qui licet sit cuiusdam pars, sed non potest se libere uoluntate utitur, & tamen cuius non potest disponere, & sic de aliis. Sic enim est in quolibet uotum, in quo iure licet libere utatur, & tamen non potest disponere. Quod autem secundum sensum sit falsum, patet innumeris esse obligationes, quae non tolluntur, ut patet in contractibus inter dominum & seruum, inter hominem & Deum, & cum praelato sit Papa. Deus autem nulli sit subditus. Et si dicitur obligatio Papa non subditus, non potest in mentem sapientis, quod omnia subditum, & alterum superiorum Papa. Quia potest ex hoc, quod non omnia obligantur, quos constat subdici Papa, subditum esse, quod christiani non sunt Papa subditum, sed limitate, sicut ad spiritualia in a subditum, quae quod amantur ad hac, et ex his, quae pertinent, & alteram objectionem.

In responsione ad tertium, dicitur, quod non tenetur, quia auctor tenet, quod dicitur in uotis perpetuis: hic autem uota relaxantur, & dicitur, quod quandoque sunt perpetua, & papae, & alia dicit.

Ad hoc dicitur, quod materia ista, si quis in quibus positum, & non solum lex, sed etiam conditio in iudicio. Et propterea, aliquid potest relaxare, & si licet auctoritate committat, ut dicitur in apostolorum, referuntur Papa, constituitur, & maior peregrinatio est uisitationem, & emendationem, unde in his ultra legem consuetudo, & emendationem de perpetuis obicitur, distinguendo, quod si dicitur, sine scilicet tempore, ut uotum dicitur, per se, intelliguntur perpetua, ut uotum dicitur, per se, statim siue a iure, siue ab homine dicitur, siue a iure, siue ab homine addatur. Illa uero, quae per se non intelliguntur perpetua, sunt, quae per se, ut nota peregrinationis, hominum, & alia, nisi apponatur, aut semper, aut in perpetuum, aut certum, relinquuntur, an temporalia, an perpetua.

scendum omnes, ad clauibus regni celorum: ideo non potest ad libitum uota relaxare, & si licet auctoritate committat, ut dicitur in a libitum nota, pertinet ad clauem ecclesiae, qui claudit & nemo aperit, & committit. Et huiusmodi, quae existens in facto fecit: quia religionem ingreditur, uotum priorum uita. Et et singulares obseruantia religioni non competunt, & religionis omnis factis hominem onerat, ut alia superaddere non oportet. Ad istud dicendum, quod quidam dixerunt, quod ideo praelati possunt in uotis prohibito dispensare, quia in quolibet uoto includitur conditionaliter uoluntas praelati superioris, sicut supra dictum est, quod in uotis subditorum, puta, serui, uel filii, intelligitur conditio, si placuerit patri, uel domino, uel si non renitatur: & sic subditus absque omni remotione scientiae potest uotum praetermittere, quod dicitur sibi a praelato dicitur. Sed praedicta positio falso Papa: & sic sunt falsissime. Propter ueritatem per se, quod religiosus non tenetur obedire suo superioribus, sed solum superioribus, si Papa exierit eum totaliter, uel in aliquo uoti obedientie sit superiori, & non legem naturalem de illius superioritate. Et finale est in hoc enim non est relaxare, nec dispensare, sed tollere superioritatem illius praelati. Patet hinc, quod si non haberet contra determinata, contra determinata, oportet esse subditum, quod iudicium potestatis. Papa, quod subditum esse nulli facit praeiudicium, qui iure suo est superior, tamen cuius, qui licet sit cuiusdam pars, sed non potest se libere uoluntate utitur, & tamen cuius non potest disponere, & sic de aliis. Sic enim est in quolibet uotum, in quo iure licet libere utatur, & tamen non potest disponere. Quod autem secundum sensum sit falsum, patet innumeris esse obligationes, quae non tolluntur, ut patet in contractibus inter dominum & seruum, inter hominem & Deum, & cum praelato sit Papa. Deus autem nulli sit subditus. Et si dicitur obligatio Papa non subditus, non potest in mentem sapientis, quod omnia subditum, & alterum superiorum Papa. Quia potest ex hoc, quod non omnia obligantur, quos constat subdici Papa, subditum esse, quod christiani non sunt Papa subditum, sed limitate, sicut ad spiritualia in a subditum, quae quod amantur ad hac, et ex his, quae pertinent, & alteram objectionem. In responsione ad tertium, dicitur, quod non tenetur, quia auctor tenet, quod dicitur in uotis perpetuis: hic autem uota relaxantur, & dicitur, quod quandoque sunt perpetua, & papae, & alia dicit. Ad hoc dicitur, quod materia ista, si quis in quibus positum, & non solum lex, sed etiam conditio in iudicio. Et propterea, aliquid potest relaxare, & si licet auctoritate committat, ut dicitur in apostolorum, referuntur Papa, constituitur, & maior peregrinatio est uisitationem, & emendationem, unde in his ultra legem consuetudo, & emendationem de perpetuis obicitur, distinguendo, quod si dicitur, sine scilicet tempore, ut uotum dicitur, per se, intelliguntur perpetua, ut uotum dicitur, per se, statim siue a iure, siue ab homine dicitur, siue a iure, siue ab homine addatur. Illa uero, quae per se non intelliguntur perpetua, sunt, quae per se, ut nota peregrinationis, hominum, & alia, nisi apponatur, aut semper, aut in perpetuum, aut certum, relinquuntur, an temporalia, an perpetua.